

Vedlegg 4

Tema på møte med Selje kommune og på folkemøte 6.12.2017

Frå Fylkesmannen møtte Eline Orheim, Tom Dybwad og Stein Byrkjeland. Fylkesmannen orienterte og opna for spørsmål og kommentarar. Tema som vart teken opp: Kompensasjon for vern, m.a. for ikkje lov til å ta opp sand. Vert teke opp i kommunen si fråsegn. Utviding av området? Aktuelt å utvide med området utanfor Fure (ytre og indre) mot Dragseidet, for å få forbod mot taretråling. Det er viktig med inngrepsfritt utsyn frå Selje Kloster; dette er ein av grunnane til at det er aktuelt med utviding. Spreidde avløp/kloakk: Vert det strengare eller meir liberalt med marint vern? Rådgivande utval kan vere bra, og viktig for kommunen med eit fast kontaktpunkt i forvaltninga av eit marint verneområde. Surfing er tillate. Skipsvrak og kulturminne kan vere produktive område for fisk. Kommunen har fått søknad om etablering av kunstig rev laga av tunnelmasse frå ein evt. framtidig Stad skipstunnel. Dette må avklarast i ein i overordna plan for tunnelen og i verneprosessen. Kunstig rev for å lage gode surfebølgjer er døme på ein type inngrep som ikkje vil vere tillate eller få dispensasjon i eit verna område.

I framtida vil kanskje kome akvakulturanlegg som toler mykje vêr og vind. Vindmøller utafør kysten, i havet, må leggjast utanfor eit marint verneområde. Vil vernet få konsekvensar for bygging av sjøbod/naust og molo? Svar frå Fylkesmannen er at vernet påverkar ikkje tiltak på land/til marbakken, dette vert regulert av plan- og bygningslova. Mudring rundt eksisterande moloar vil ein få dispensasjon for*. Hummerfiske vil vere tillate. Taretråling vil til vanleg ikkje vere tillate i eit marint verneområde. Det same gjeld opptak av skjelsand. Bruk av snurrevad vil vere lovleg. Vernet gjeld livet på botn. Forbod mot botntrål, medan snurrevad går lett over botnen utan å ta med seg. Rekestråling er akseptert i dei marine verneområda i Hordaland. Eit marint verneområde kring Stad vil bli vist på alle offisielle kart over området. Kystverket og Statens naturoppsyn vil stå for oppsyn, og ein vil prøve å få oppsyn forankra lokalt. Avhengig av statsbudsjett vil ein kunne få midlar til tiltak, m.a. mot marin forsøpling.

*Presisering til referatet, før høyring: Statsforvaltaren i Vestland meiner at mudring rundt eksisterande moloar vil kunne drøftast meir detaljert i ein forvaltningsplan, der ein kan gå meir i djupna på kvart enkelt anlegg. Verneforskrifta opnar for drift og vedlikehald av eksisterande moloar (Sjå § 4 j). Forvaltningsstyresmakta kan etter søknad gje løyve til vedlikehaldsmudring, jf. § 5 g.

Møte med Selje kommune og Fiskeridirektoratet 4. juni 2019

Møtet var ein gjennomgang med Selje kommune og Fiskeridirektoratet under Fylkesmannen sitt arbeid med å lage eit framlegg på høyring, og få innspel. Fiskeridirektoratet tok opp at området aust for Stålet er viktig som referanseområde for taretråling, dvs. korleis taren utviklar seg med og utan hausting. Ein bør ha meir detaljert faggrunnlag og kunnskap om området som bør skjermast mot taretråling. Området sør for Stad er viktig for taretråling. Kan ein sjå området aust for Stålet og sør for Stad i samanheng når det gjeld taretråling (makebyte?). Selje kommune ønskjer ikkje taretråling på sørsida av Stad. Marint vern må sjåast i samanheng med vern på land. Hausting av tare aust for Stålet er ikkje så konfliktylt. Selje kommune tok opp at dei i kommuneplanen vil ta opp at det kan etablerast akvakulturanlegg aust for Stålet ned mot Tungevåg. På bakgrunn av møtet var det semje om å ha ei synfaring i området Indre Fure-Drage. (Det er eige referat frå møtet som er offentleg tilgjengeleg.)

Synfaring 11. september 2019 i området Fure-Drage.

På synfaringa kom det fram at Selje kommune, lokalbefolkning og fiskeinteressene meiner taretråling gjer stor skade på sørsida av Stad, og dei ønskjer difor eit marint vern som kan stoppe taretråling her. DuPont Norge, som driv taretråling i området, meiner skadane er overdrivne og ikkje i særleg grad kan skuldast taretråling. Dei haustar truleg kring 40-50% av stortaren som finst kvar gong dei haustar, og området er viktig for dei. Selje kommune ønskjer å sjå marint vern i samanheng med vern og utvald kulturlandskap i samanheng og bed om at det marine verneområdet vert utvida frå Fureneset til Liset. (Det er eige referat frå synfaringa, som er offentleg, med fire fråsegner som kom inn etter synfaringa som vedlegg.) Etter synfaringa kom det inn nokre fråsegner som oppfølging av møtet.

Selje kommune v/ ordførar Stein Robert Osdal: «På vegne av Selje kommune eg takke for ei god synfaring på Fure og Drage i samband med forslaget om marint vern av sjøområde rundt Stadhalvøya. Selje kommune har tidlegare spelt inn moment i denne saka og vi er som kjent positive til oppretting av Stad marine verneområde. Havområde utanfor Stadhalvøya er slik vi ser det eit unikt og vêrhardt område som er unikt i nasjonalt og internasjonalt samanheng. Selje kommune har tidlegare spelt inn desse momenta:

1. Marint verneområde bør utvidast til å gjelde havområde frå Ytre Fure til og med Drage på sørsida av Stadhalvøya.
2. Forvaltning av eit eventuelt verneområde må ikkje føre til forbod med tradisjonell fiskeri i område som krabbefiske, garn og snurrevad.
3. Marint verneområde vil ved endeleg vedtak om vern vere ein av fleire områder i Selje kommune som har ein spesiell vernestatus. Selje kommune ber om at forvaltninga av desse områda vert samkjørt og dialog vert oppretta med Selje kommune om å få til ei god forvaltning av områda med spesiell vernestatus.»

Selje kommune ønsker som sagt å sjå forvaltninga av dei verdifulle natur og kulturlandskapsområda på Stadlandet under eitt og ser det som naturleg at ein no, når marin verneplan skal fastsetjast, ser samanhengen med vernet på land. I dag har vi følgande verna områder på Stadlandet:

Tungevåg naturreservat – verneplan for våtmark, Dekkjene naturreservat - Verneplan for myr, Høgfjellet naturreservat - Verneplan for sjøfugl og Dalsbøvassdraget – verneplan for vassdrag.

I tillegg har vi eitt av 4 utvalde kulturlandskap i Sogn og Fjordane (dei andre 3 ligg i indre Sogn); - Stadlandet (Liset - Hoddevik) - landskapsregion kystbygdene på Vestlandet. Klyngetunet på Indre fure er blant dei viktigaste kvalitetselementa i dette vernet. Dette området har Fylkesmannen i Vestland forslått som kandidat område for supplerande vern – desse kandidat områda skal bidra til å oppfylle målet om vern av ein representativ del av norsk natur.

Selje kommune ynskjer å ta på alvor dei erfaringane som grunneigarane på Drage og Indre Fure spelte inn på synfaringa onsdag 11.9.2019. Grunneigarane sitt fokus var skade på strandsone, veg mellom Drage og Fure, oppsamling av laustare i strandsone, fiskeområda som kan stå i fare og tareskogen sin funksjon når vi får meir ekstremvær.

Vi har eit sterkt fokus på bulyst og reiseliv i kommunen og kvalitetane vi finn i natur- og kulturlandskapet her er særst viktige verdiar for oss som bur her og noko vi stolt syner fram til besøkande. Berekraftig reiseliv er ei næring i vekst. Med bærekraftig reiseliv arbeidar ein for at turisme skal ha lav innverknad på miljø og lokal kultur, med mål om å sikre ei positiv innverknad og utvikling for lokal befolkning, reiselivsverksemder og turistar. UNWTO (World tourism organization)

har definert bærekraftig reiseliv med tre fokus på tre hovudområde: vern av natur, kultur og miljø, styrking av sosiale verdier og økonomisk bærekraft. Dei tre hovudmåla inneheld ti delmål som saman skal sikre ei bærekraftig utvikling innan reiselivet.

Sjøområda utanfor Stadhalvøya vert mykje brukt som friområde og til rekreasjon, frå hausting av havet til rekreasjon. I Selje kommune sin arealplan er alle strendene på Stadlandet sett av som friområde for friluftsliv. Etter synfaringa onsdag, utifrå tankane omkring marint vern og dei mange verneområda (av ulik status) på Stadhalvøya ynskjer Selje kommune å spele inn til Fylkesmannen i Vestland at marint vern følgjers grensa til utvalde kulturlandskap som inkluderer område ved Liset utanfor Selje Sentrum. Vi støttar sjølvstøtt at marint verneområde skal ha grensa nordover slik det er omtalt tidlegare. Vi ser utfordringane som dette vil medføre for taretrålingnæringa og ein må vurdere å opne for meir taretråling på nordsida av Stadhalvøya slik Fiskeridirektoratet har uttalt i sitt innspel.

«Slik vernet er foreslått i dag, meiner vi det må vere ope for taretråling aust for Stålet (med unntak av i Tungevågen (naturreservat). Dette var den opphavlege tanken med vernet ved Stad, der det som var vest for Stålet skulle vere eit referanseområde utan taretråling. I noverande framlegg er det ikkje lagt inn noko referanseområde. Av den grunn må område der taretråling er tillat kunne utvidast i høve til framlegget.»

Nordfjord Fiskarlag: «Nordfjord fiskarlag ønsker å utrykke følgjende etter synfaringen på Indre Fure og Drage onsdag 11. september:

Fiskere har merket forskjell i fiskeriene utenfor Drage og Furelandet etter det har vært taretråling. Det virker til at i tiden etter taretråling blir det mindre fisk i dette området. Jeg har snakket med Hartvig Christie fra NIVA og han forteller at i etterkant av taretråling vil tareskogen vokse opp samtidig og man vil få en tareskog der all taren er av samme størrelse og den vil samtidig vokse veldig tett. Dette fører til at det kommer mindre lys ned til tarestilken og det kan påvirke dyrelivet som lever på tarestilken, som igjen er mat til fisk som beiter i tareskogen. En naturlig tareskog vil ha en sammensetning av ung og gammel tare, og vil ikke stå så tett slik at mer lys slipper ned til havbunnen.

Harald Berdahl fortalte på synfaringen at akkurat dette feltet var veldig godt egnet til tråling, da bunnforholdene er slette og fine. Dette fører til at trålerene får med seg en svært stor andel av taren akkurat her. Følgjer du følgjende link kan du se at store uttak av slike områder kan gi reduserte mengder fisk i etterkant av tråling.

(<https://forskning.no/niva-fangst-fisk/mindre-fiskuten-tare/743953?fbclid=IwAR1qdCwVcsX5fGRqspyaWobTPliflezlxwjWykyfK3eGPL4L6TVMqyMXo>). Dette støtter det fiskerene opplever uten for Drage og Fure.

I tillegg var det nevnt at stortaren ikke har en dempende effekt på bølger og erosjon av strandsonen, ser du i følgjende link fra HI står det at tareskogen blant annet er viktig som oppvekstområde for mange fiskeslag og som næringsområde for enkelte arter av sjøfugl. I grunne områder kan stortare også ha en bølge- dempende funksjon og motvirke erosjon av strandområder. (https://www.imr.no/filarkiv/2006/03/2.5_Hoesting_av_tang_og_tare.pdf/nbno?fbclid=IwAR0TV7PPPL0ncn_5RSwfq-6CUr6lqvP3e3TKvV8TWUGmgXZsljdpFgH95Mc).

Et annet punkt som bekymrer Nordfjord fiskarlag er påvirkningen trålen har på hummer og andre skalldyr. grindtrålen er svært tung, og hva skjer når denne treffer havbunnen der hummer og krabbe

gjemmer seg under steiner. Det er ingen forskning som beviser at tråling med grindtrål ikke dreper hummer. Feltene uten for Drage og Fure har vært svært viktige hummerfelt.»

Kjell Fure (grunneigar på Indre Fure): «Erfaringar i samanheng med tarehausting - på Indre Fure, 62 grader 6,19 minutt nord, 5 grader 10,34 minutt aust.

Dei to til tre siste åra har eg hatt stånde krabbeteiner, 4 til 5 stk, heile sommaren ifrå moloen på Fure, og ca. 500 meter vestover. Det har heile tida vore god tilgang på tildels stor krabbe slik at det ikkje har vore nødvendig å flytte på teinene. På det jamne var det alltid 40 - 60 krabbar i teinene når eg egna med ferskt agn.

I år kom tarehaustarane med tre båtar 5. april og hausta vedvarande t.o.m. 11. april. Den 20. april sette eg teinene på dei vanlege plassane og opplevde fylgjande:

Fyrste natta fekk eg tre små krabba pr. teine. Andre natta fekk eg 3 på 2, 1 på 1 og 4 på 1 teine. Eg flytta då teinene, 4 stk. aust om feltet som var hausta, og då var det med ein gong oppe i normalen 40 – 60 tildels stor krabbe. Teinene fiska dag etter dag utan at eg måtte flytte dei, nett slik som det var frå moloen og vestover før tarehaustarane kom.

Når det gjeld hummarfisket er det vel ikkje vanskeleg å tenkje seg at arten lid under dei same årsakene som krabben, i tillegg til overfiske (yrkesfiskara) og fangst av stor hummar (avlshummar). Ein annan ting vi fastbuande merka oss etter tarehaustinga var at skarven oppsøkte hausta område i stort antall og faktisk tok til seg så mykje føde at den ikkje kom seg opp på steinane for å tørke vingene sine slik at dei kunne flyge til kolonien. Istaden låg den i sjøen og heldt vengene rett opp i lufta etter utallige dykk med mat i nebbet, noko som vi nesten aldri har sett før.

Idag, søndag 15/9 skjedde akkurat det eg sa på synfaringa den 11/9 -19. Den fyrste hauststormen sette inn med grov sjø frå sødvest / vest som enda opp med tonnevis med tare på strendene våre. Taremassen besto for det meste av stamme med bladkrune. Stammene bar tydeleg preg av gamle skadar, rota var delvis nedslitt og huda (barken) på stammene delvis i oppløysning. Ein del tare hadde friske røter, noko som er naturleg avgang men også vert forsterka når tareskogen allereie er utsett for rasering og så møter stormsjø.

For å underbyggje dette reiste vi langs stranda aust om haustefeltet i retning Drage, Der kunne vi sjå reine strender, omtrent ikkje opplegg av hverken tarestamme eller unormal samling av tareblad. Med andre ord : heilt naturleg.

Eg skal ikkje komme med bastante påstandar, MEN ! ... dette er det vi ser og då er det i allfall ikkje vanskeleg å tenkje seg at det foregår ting på botnfaunaen som vi endå ikkje kjenner verknader av i samanheng med tarehausting. Dette syner meg at påstanden min om at ein betydeleg biomengde ligg att på botnen etter tarehausting, ikkje er noko eg har dikta opp.»

FMC Biopolymer Dupont sende etter synfaringa eit brev der Havforskningsinstituttet går gjennom stortaren sin bølgedempande effekt (brev av 20.03.2012). Her skriv Havforskningsinstituttet: «Modellforsøk (gjort ved UiB, NTNU og SINTEF) viser at stortare har en bølgedempende effekt (og reduksjoner i bølgedempingseffekten som følge av tarehøsting) for erosjon og skader på kystområdet derimot usikker. I en undersøkelse gjennomført langs kysten av Møre og Romsdal der erosjon av strender innenfor, og utenfor tarehøstingsfelt ble sammenlignet, fant man ingen sammenheng mellom tarehøsting og erosjonsskader fra bølger (Woll 1993). Det har

heller ikke vært mulig å påvise endringer i bølgeenergien før og etter tarehøsting på Hustadvika (Mork 1996, Nilsen 1997). Eksperimentelle modellstudier viser at stortarens bølgedempende effekt avtar med økende bølgehøyde og vannstand (Løvås 2000). De største skadene på strender og installasjoner i kystsonen forekommer nettopp under kombinasjoner av høy vannstand og stor bølgehøyde, som f.eks. ved ekstremvær som «Dagmar». Stortarevegetasjon (eller fravær av denne) vil derfor sannsynligvis ha liten effekt på demping avdrag og storbåre under ekstremvær. Stortarens bølgedempende effekt avtar også med dypet, og er sterkest grunnere enn 2,5 meters dyp (Løvås & Trøum 2001). tarehøsting langs norskekysten er kun tillatt fra 2 – 20 meters dyp, og denne aktiviteten vil derfor i liten grad påvirke de gruntvoksende og mest bølgedempende bestandene av stortare.»

I tillegg viste FMC Biopolymer Dupont til to andre dokument fra Havforskningsinstituttet: «Tilstandsvurdering av C-felt for tarehøsting i Rogaland og Sogn og Fjordane i 2019» og «Tareundersøkelser Nordland 2018».

Referat frå møte 3. juni 2021 om status og framdrift for verneprosessen til Stad marine verneområde

Til stades:	Frå Stad kommune: Siri Sandvik, Elin Leikanger, Hanne Marie Utvær, Svein Arne Tennebø Fure, Trine Alme (Gloppen, felles landbrukskontor). Frå Statsforvaltaren: Eline Orheim, Julie Andersen, Gunn Helen Henne, Maria Knagenhjelm
Kor og når:	Digitalt møte den 3. juni kl. 14:30
Møteleiar:	Eline Orheim
Referent:	Maria Knagenhjelm

Sak 1. Verneprosessen fram til no

Statsforvaltaren gjekk gjennom verneprosessen frå 2004 og fram til no. Per i dag ligg høyringsutkastet til fagleg godkjenning hos Miljødirektoratet. Godkjenninga kjem truleg i løpet av kort tid. Høyringa vil truleg gå over tre månader.

Sak 2. Supplerande korallkartlegging

Observasjonar av korallgrus kan tyde på at det er revdannande korallar både delvis innanfor og delvis utanfor dagens tenkte vernegrense. Både kommunen har fått inn tips om korallar og det var dokumentert i rapporten frå Rådgivende biologer (RB) frå 2019. Miljødirektoratet løyvde nyleg midlar til supplerande kartlegging, og RB vann oppdraget som SFVL lyste ut. Dei er ute disse dagane for å dokumentere og kartfeste eventuelle lokalitetar. Ny dokumentasjon kan påverke kor Statsforvaltaren i Vestland (SFVL) vel å foreslå vernegrensa i sør. Korallar vil også

måtte bli teke omsyn til i kommuneplanar.

Sak 3. Spørsmål og drøfting

Eit kunstig rev i Hoddevika med tunnelmassar frå skipstunellen vil neppe bli tillate innanfor det som ligg føre som framlegg til verneforskrift, då verneføremålet primært er retta mot sjøbotnen.

Verneforskrifta opnar for, etter søknad, vedlikehald av eksisterande moloar, kaianlegg, m.v.

Etter eit eventuelt vedtak om marint vern for Stad vil Miljødirektoratet ta stilling til plassering av forvaltningsmynde. Normalt vil kommunen få tilbod om å være forvaltningsmynde. Det vil innebære mellom anna å handsame søknadar om dispensasjonar og skiving av forvaltningsplan. Om kommunen takkar nei vil forvaltningsmyndet bli lagt til SFVL.

Dersom det blir dokumentert korallførekomstar og det er aktuelt å leggje vernegrensa noko lengre sør, signaliserer kommunen at lokalbefolkninga er veldig positivt innstilt til vernet sør for Stad grunna ønskje om å behalde tareskogane intakt frå industriell hausting.

Kommunen signaliserer at det er behov for god nok tid under høyringsperioden for å kunne gjennomføre eit bygdemøte. Om eit slikt ope møte blir digitalt eller fysisk vil vi kunne komme tilbake til. Kommunen ønskjer også at SFVL kjem til eit møte i kommunestyret for å orientere. SF vil bidra på best mogeleg vis til at saka vert så godt opplyst som mogeleg.

Referat frå dialogmøte 14. september 2021 om Stad marine verneområde

Til stades:	Frå Kinn kommune: Ola Teigen, Jacob Nødseth, Kaja Standal Moen. Frå Statsforvaltaren: Eline Orheim, Julie M. Andersen, Stein Byrkjeland, Maria Knagenhjelm
Kor og når:	Digitalt møte den 14.09.2021 kl. 13:30
Møteleiar:	Eline Orheim
Referent:	Maria Knagenhjelm

Sak 1. Oppsummering av verneprosessen til no og vegen vidare

Statsforvaltaren i Vestland (SFVL) orienterte om verneprosessen for Stad marine verneområde frå 2004 og fram til i dag. Grunna viktige korallførekomstar som vart påvist sommaren 2021 i Sildegapet vil Statsforvaltaren foreslå å utvide vernegrensene til også å inkludere noko areal i Kinn kommune. Dette var bakgrunnen for møtet, og årsaka til at Kinn kommune fram til no ikkje har vore direkte involvert i verneprosessen.

SFVL jobbar med høyringsutkastet og har sendt dette til fagleg gjennomgang i Miljødirektoratet. Ein reknar med attendemelding og fagleg godkjenning av høyringsutkastet i løpet av kort tid. Deretter vil ei høyring truleg gå over to-tre månader. Stad kommune har bedt SFVL om å orientere i politiske organ og på folkemøte når høyringa kjem ut. Tilsvarande kan vere aktuelt også i Kinn kommune.

Sak 2. Framlegg til geografisk avgrensing og vernereglar

SFVL synte framlegg til kart med geografisk avgrensing av Stad marine verneområde som vil inngå i høyringsdokumenta. Eit utval vernereglar vart også gått gjennom under møtet. Området vil få ei verneforskrift med verneføremål, kva som er lov, forbod og kva ein kan søkje dispensasjon til. Ein forvaltningsplan vil kunne gå i djupna av vernereglane. Truleg blir SFVL forvaltningsmynde.

SFVL hadde ikkje på det noverande tidspunkt kjennskap til aktivitet i det aktuelle havområdet som kunne bli negativt påverka av eit framtidig vern. Kommunen hadde umiddelbart heller ikkje kjennskap til slik aktivitet, men signaliserte at ei tilstrekkeleg lang høyringsperiode vil kunne få all relevant informasjon om aktivitet og planar i det aktuelle området fram i lyset.

Sak 3. Spørsmål og drøfting

Kommunen ønskja å få tilsendt relevante dokument i saka, og Maria kan sende saksomfanget til Kaja. Alle tre frå kommunen ønskja å få tilsendt høyringsdokumenta med framlegg til forskrift og kart. Fordi det er pågåande arbeidsdokument kan det bli endringar på disse før høyring.

Kommunen ønskja at SFVL kunne delta på møte i planutvalet som er planlagt den 18. oktober, og SFVL vil sjølv sagt bidra til at saka vert så godt opplyst som mogeleg. Prosessen for Stad marine verneområde er ei viktig sak som politikarane i utvalet bør få orientering om. Kommunen meinte det også kunne være aktuelt for SFVL å orientere om prosjektet for fjerning av sitka/gran og om frivillig skogvern på Svanøy og i Osen. Møtet i planutvalet vil vere digitalt og ope for alle som er interessert.